

בית המשפט העליון בשבתו כבית משפט לערעורים פליליים

ע"פ 5602/22

לפני :
כבוד השופט י' אלרון
כבוד השופט א' שטיין
כבוד השופטת ר' רונן

המערערת : מדינת ישראל

נ ג ד

המשיב : פלוני

ערעור על גזר דינו של בית המשפט המחוזי חיפה (השופט
א' סלאמה) שניתן ביום 13.7.2022 בת"פ 19130-12-21

תאריך הישיבה : י"ב באלול התשפ"ב (8.9.2022)

בשם המערערת : עו"ד שאול כהן

בשם המשיב : עו"ד יוסף שלבי

פסק-דין

השופט א' שטיין:

הערעור

1. לפנינו ערעור המדינה על גזר הדין מיום 13.7.2022 אשר ניתן על ידי בית המשפט המחוזי חיפה (השופט א' סלאמה) בת"פ 19130-12-21. בית המשפט המחוזי השית על המשיב, לצד עונשים נלווים, מאסר בפועל למשך 18 חודשים בעקבות הרשעתו – על-פי הודאתו, אשר נמסרה במסגרת הסדר טיעון – בנשיאת נשק שלא כדין, עבירה לפי סעיפים 144(ב), רישא, ו-144(ב), סיפא, לחוק העונשין, התשל"ז-1977 (להלן: החוק ועבירת הנשק, בהתאמה), וכן בהפרעה לשוטר במילוי תפקידו, עבירה לפי סעיף

275 לחוק, ובכניסה ושהייה בישראל בניגוד לחוק, עבירה לפי סעיף 12(1) לחוק הכניסה לישראל, התשי"ב-1952 (להלן: העבירות הנלוות).

העובדות

2. להלן הרקע העובדתי שעל בסיסו ניתן גזר הדין קמא:

המשיב הוא תושב ג'נין, עיר הנמצאת בשטחה של הרש"פ. המשיב אינו מורשה להיכנס לישראל. חרף זאת, בשעות הערב של יום 26.11.2021, שהה המשיב ברכב אשר נסע ברחבי העיר אום אל-פאחם שבשטח ישראל כאשר הוא נושא על גופו, ללא היתר כדין, אקדח פאראבלום חצי אוטומטי עם מחסנית וכדורים תואמים (להלן: הנשק). כאשר נהג הרכב התבקש לעצור לבדיקת שוטרים, יצא המשיב מהרכב, כשהוא נושא עמו את הנשק, והחל להימלט מהשוטרים. אחד השוטרים רדף אחרי המשיב וצעק לעברו "עצור, משטרה!". המשיב לא שעה לקריאה זו, המשיך להימלט, ואחרי שנתפס נאבק בשוטר. לבסוף, נעצר המשיב בעזרת שני שוטרים נוספים והנשק שהיה בחזקתו נתפס.

גזר הדין קמא

3. בטיעוניה לעונש, הדגישה המדינה את חומרתן היתרה של עבירות נשק ועמדה על נסיבותיה המחמירות של עבירת הנשק והעבירות הנלוות אשר בוצעו על ידי המשיב. במסגרת זו, טענה המדינה למתחם ענישה אשר נע בין 32 ל-52 חודשי מאסר לריצוי בפועל.

4. מנגד, טען המשיב כי מדובר בנשיאת נשק קצרה מאד, עד כדי "רגעית", חזר על הודאתו, הביע חרטה על מעשיו, הצביע על עברו הנקי מפלילים, פירט את בעיותיו הרפואיות, והלין על כך שנוסעי הרכב האחרים לא הובאו לדין. המשיב טען למתחם ענישה שבין 10 ל-18 חודשי מאסר וביקש שייגזר עליו עונש אשר נמצא בתחתית המתחם.

5. בית המשפט המחוזי פירט ושקל את מכלול נסיבות המקרה, עמד על מדיניות הענישה שבית משפט זה קבע ביחס לעבירות נשק בפסיקתו – ובפרט, בפסק הדין המנחה אשר ניתן בע"פ 4406/19 מדינת ישראל נ' טובח (5.11.2019) (להלן: עניין טובח) – והגדיר את מתחם הענישה הראוי כנע בין 16 לבין 40 חודשי מאסר לריצוי בפועל.

6. במסגרת התאמת העונש לנסיבותיו של המשיב, זקף בית המשפט המחוזי לזכות המשיב את הודאתו, אשר חסכה זמן שיפוטי יקר, את מצבו הרפואי הלא שפיר, וכן את היותו אדם צעיר (בן 27) שלא נרשמה לחובתו עד כה שום הרשעה בפלילים. לסיכום, קבע בית המשפט כי "צבר זה של שיקולים לקולא, לרבות העובדה שהנשק נתפס [...] יש בו להטות את הכף עד כדי העמדת עונשו של הנאשם סמוך מאד לרף התחתון של המתחם". על יסוד שיקולים אלה, קבע בית המשפט כי המשיב יישלח לכלא לתקופה של 18 חודשים בלבד. בית המשפט הטעים, כי לדידו עונש זה, יחד עם העונשים הנלווים שראה להטיל על המשיב – מאסר מותנה וקנס בסך של 2,500 ש"ח – יגשים את עיקרון ההלימה ויקיים את דרישות ההרתעה.

טענות הצדדים

7. המדינה טוענת כי עונש המאסר שהושת על המשיב סוטה לקולא במידה ניכרת מרמת הענישה שבית משפט זה קבע ביחס לעבירות נשק בכללותן. המדינה סבורה אפוא כי עונש זה קורא להתערבותנו. המדינה מפרטת וטוענת כי חומרתה של עבירת הנשק אשר בוצעה על ידי המשיב – יחד עם העבירות הנלוות, אשר מעצימות חומרה זו ומסמנות את המשיב כמי שנשקפת ממנו סכנה רבה לציבור – חייבה את בית המשפט להטיל על המשיב מאסר מאחורי סורג ובריח לתקופה ממושכת יותר.

8. מנגד, סומך המשיב את ידיו על גזר הדין אשר ניתן בעניינו ועל שלל נימוקיו. במסגרת טיעונו כאמור, הציג בפנינו בא-כוח המשיב שורה של גזרי דין אשר ניתנו על ידי בתי המשפט המחוזיים בעניינן של עבירות נשק, ובגדרן הוטלו על נאשמים עונשי מאסר לתקופות שאינן שונות באופן מהותי, אם בכלל, מתקופת המאסר שכאמור נגזרה על המשיב. המדינה בחרה שלא לערער על גזרי דין אלה. זאת ועוד, ערעוריהם של נאשמים אשר ראו לנכון לערער על עונשיהם בפני בית משפט זה נדחו.

דין והכרעה

9. הדין עם המדינה.

10. גזר הדין שניתן בעניינו של המשיב, כמו גם גזרי הדין האחרים אשר צוטטו לפנינו על ידי סניגורו, מעידים על כך שמדיניות הענישה בעבירות נשק שבית משפט זה קבע בשורה ארוכה של פסקי דין הופנמה אך באופן חלקי – וחבל שכך.

11. בעניין טובח, עמד חברנו, השופט י' אלרון (בהסכמת השופט מ' מזוז ובהסכמתי שלי) על המציאות העגומה שהשימוש הלא חוקי בנשק חם – אשר נעשה כמעט מדי יום ביומו – היה לחלק בלתי נפרד ממנה. במסגרת זו, ציין השופט אלרון כי מציאות זאת כפתה עלינו צורך חברתי דחוף ואקוטי להחמיר עם עברייני נשק לסוגיהם; ואלה היו דבריו:

"[...] לעיתים מדיניות הענישה הנוהגת ביחס לעבירה מסוימת אינה מספקת, ועל בית המשפט להורות על החמרה בענישה על מנת לקדם ולהגן על הערכים אשר ביסודה, ובכך לבלום את נפוצותן של עבירות מסוימות ההופכות ל"מכת מדינה", ולתת ביטוי לחומרה שיש לייחס להן. המקרה שלפנינו נמנה לטעמי עם אותם מקרים חריגים אשר בהם נדרשת התערבותו של בית משפט זה בשבתו כערכאת ערעור, וזאת לנוכח מדיניות הענישה המחמירה אשר יש לנקוט כלפי עבירות הכוללות שימוש בנשק חם כאמצעי ליישוב סכסוכים. השימוש בנשק חם ככלי ליישוב סכסוכים הפך לרעה חולה, וכמעשה של יום ביומו גובה חיי אדם ולעיתים אף את חייהם של חפים מפשע אשר כל חטאם היה כי התהלכו באותה עת ברחובה של עיר. בשנים האחרונות אף חלה עליה מתמדת במספר אירועי הירי המדווחים למשטרה [...]. על רקע המציאות אותה אנו חווים למרבה הצער מדי יום, אנו עדים לקריאה ציבורית נרגשת להגברת האכיפה כלפי עבירות נשק – ולהחמרה במדיניות הענישה הנוהגת." (ראו עניין טובח, פסקאות 15-16).

12. בית משפט זה יישם את מדיניות ההחמרה האמורה ביחס לכלל עבירות נשק בשורה ארוכה של פסקי דין (ראו, למשל: ע"פ 5522/20 חלייחל נ' מדינת ישראל (24.2.2021) (להלן: עניין חלייחל); ע"פ 4207/21 נורי נ' מדינת ישראל (28.7.2021) (להלן: עניין נורי); ע"פ 4456/21 מדינת ישראל נ' אבו עבסה (23.1.2022); ע"פ 8869/21 מדינת ישראל נ' קואסמה (13.3.2022) (להלן: עניין קואסמה); ע"פ 147/21 מדינת ישראל נ' ביטון (14.2.2021) (להלן: עניין ביטון); ע"פ 579/22 מדינת ישראל נ' טחאינה (13.6.2022)).

13. מדיניות בלתי-מתפשרת זו קיבלה באחרונה ביטוי סטטוטורי בסעיף 144(ז) לחוק אשר חוקק במסגרת תיקון מס' 140 (ראו: חוק העונשין (תיקון מס' 140 – הוראת שעה), התשפ"ב-2021, ס"ח 2938).

14. למדיניות זו התייחסתי ונתתי הסבר מפורט בעניין ביטון, בהסכמת הנשיאה א' חיות והשופטת י' וילנר:

"עבירות נשק לסוגיהן היו זה מכבר למכת מדינה. האיסורים על עבירות כאמור באים להגן על ערכים חברתיים שכוללים שמירה על חיי אדם ועל שלמות גופו, וכן שמירה על סדרי חיים תקינים ושלווים שאינם מופרעים על ידי איש האוחז באקדח, ברובה, או בתת-מקלע. יתירה מכך: עסקינן באיסורים על מעשי הכנה לקראת ביצועם של מעשים פליליים חמורים ומסוכנים עד-מאד, אשר נעשים באמצעות כלי ירייה ואשר כוללים איומים, תקיפה, ירי במקום מגורים, גרימת חבלה והמתה. בדרך כלל, מעשי הכנה שאינם מגיעים כדי ניסיון לעבור עבירה פלילית אינם בני עונשין; ואולם, לא כך הוא כאשר מדובר במעשי הכנה שחומרתם מגיעה כדי סיכון ממשי וחמור לפרט ולחברה כאחד (ראו: ש"ז פלר יסודות בדיני עונשין 48-52 (כרך ב', תשמ"ז)). על מעשי הכנה כאלה נעשים בחומרה, ואין זה מקרי שעצם הרכישה או ההחזקה של כלי נשק בלא רשות על פי דין להחזקתו גוררת אחריה עונש מרבי של שבע שנות מאסר, כאמור בסעיף 144(א) לחוק העונשין. עונש זה ועונשים אחרים, שחלקם חמורים אף יותר, אשר מוטלים על עברייני נשק, מהווים חלק ממלחמתה הבלתי מתפשרת של החברה בנגע ששמו זילות חיי אדם והקלות הבלתי נסבלת של הלחיצה על ההדק. [...] הטלת עונשים חמורים ומרתיעים על עברייני נשק היא עיקר תרומתם של בתי המשפט למיגור התופעה ולהרחקת העברייין עם האקדח משגרת חייהם של אזרחי מדינה שומרי חוק." (ראו שם, בפסקאות 7 ו-10; ההדגשה הוספה – א.ש.).

15. בהמשך לדברים אלה הבהרתי, בפסק הדין שניתן באחרונה בהסכמת חבריי השופטים י' אלרון וי' כשר, כי הענישה המחמירה והבלתי מתפשרת כאמור צריכה לחול ללא סייגים על כל נאשם בגיר באשר הוא, שכן "בטיפולנו בעבירות [נשק] מסוג זה ובמבצעייהן, להרתעת היחיד והרבים ולהרחקת עברייני הנשק מהחברה על ידי השמתם בין כותלי הכלא לתקופות ממושכות יש מעמד בכורה", ועל כן "ככלל, יעדים עונשיים אלו מוחקים מניה וביה את בקשת העברייין לשיקום [...] גם כאשר מדובר בעברייין צעיר שהסתבך לראשונה בפלילים ובקשתו לשיקום כנה ואף זוכה לתמיכתו של שירות המבחן" (ראו: ע"פ 4077/22 פלוני נ' מדינת ישראל, פסקה 12 (28.7.2022)). זאת, מסיבה פשוטה: "בימים קשים אלה, השיקום שבראש מעייננו הוא שיקום המרחב הציבורי המדמם כתוצאה מעבירות נשק בלתי פוסקות והשימוש העברייני בנשק חס." (שם). בהקשר זה אוסיף ואציין את המובן מאליו: בית משפט שמקל בעונשו של עברייין נשק מכביד על החברה שנאלצת להגן על עצמה – על כל בניה ובנותיה – מעברייני נשק. במילים פשוטות יותר, בהן השתמשתי בתוארי את מדיניות הענישה הראויה ביחס לעבירות מין, עסקינן

במשחק-סכום-אפס: בית משפט שמרחם על העברייני אינו מרחם על הקורבן הבא (ראו והשוו: ע"פ 3792/18 פלוני נ' מדינת ישראל, פסקה 17 (11.11.2018)).

16. כעולה מפסיקתו של בית משפט זה, מתחם הענישה הרגיל שראוי לקבוע לנאשם בגיר בגין נשיאה בלתי חוקית של נשק חם במרחב הציבורי נע בין 30 ל-42 חודשי מאסר בין סורג ובריה (לצד עונשים נלווים בדמותם של מאסר-על-תנאי וקנס) (ראו והשוו: עניין נורי, בפסקה 12; עניין קואסמה, בפסקה 14; עניין ביטון, בפסקה 12; ועניין חלייחל, בפסקה 3 ו-10). הווה אומר: באין נסיבות מיוחדות לחומרא או לקולא, יהא זה בהחלט סביר אם בית משפט יטיל על נאשם כאמור עונש של 36 חודשי מאסר לריצוי בפועל. תקוותי היא כי אמות מידה אלה תנחנה את הערכאות הדיוניות באופן שיטתי, כך שמדיניות הענישה אשר נקוטה בידינו ביחס לעבירות נשק תיושם כהלכתה ובמלוא עוצמתה.

17. עונש מאסר לתקופה של 36 חודשים – כפל העונש אשר הושת על המשיב על ידי בית המשפט המחוזי – מתאים גם למקרה דנן. מבלי להקל ראש בנסיבות האישיות של המשיב, אשר אכן מצדיקות הקלה מסוימת בעונשו, נסיבות אלה "מתקזזות" ונמחקות מניה וביה על ידי העבירות הנלוות שהלה ביצע יחד עם עבירת הנשק. עבירות אלו כוללות, כזכור, הפרעה לשוטר במילוי תפקידו וכן כניסה ושהייה בישראל בניגוד לחוק. ביצוען משווה לעבירת הנשק שביצע המשיב משנה חומרה, ומכאן הקיזוז. לטעמי, בלא נסיבות מיוחדות לקולא כפי שמניתי, העונש שראוי היה להטיל על המשיב בגין כל העבירות בהן הורשע היה עומד על ארבע שנות מאסר לריצוי בפועל. לזאת אוסיף בקצרה כי העובדה שהאנשים ששהו עם המשיב ברכב לא נעצרו, ומן הסתם לא נחקרו, אינה בגדר נסיבה מקלה. זאת, מאחר שאין בידינו כל אינדיקציה להחזקת נשק חם על ידי מי מאנשים אלו – ודי אם אציין שוני זה שבינם לבין המשיב.

סוף דבר

18. המקרה שלפנינו הוא חמור והמשיב בהחלט ראוי לענישה מחמירה, כפי שטוענת המדינה. ברם, בית משפט זה, ביושבו על מדין כערכאת הערעור, אינו ממצה את הדין עם נאשם אשר נמצא חייב בדינו אגב קבלת ערעור המדינה על קולת העונש (ראו: ע"פ 7786/21 אזמה נ' מדינת ישראל, פסקה 67 (14.7.2022)).

19. מטעם זה, ורק בעטיו, אציע לחבריי כי נקבל את ערעור המדינה ונעמיד את תקופת המאסר שעל המשיב לרצות בין כותלי הכלא על 28 חודשים. שאר רכיביו של גזר הדין קמא יעמדו בעינם.

ש ו פ ט

השופט י' אלרון:

אני מסכים.

ש ו פ ט

השופטת ר' רונן:

אני מסכימה.

ש ו פ ט ת

הוחלט כאמור בפסק דינו של השופט א' שטיין.

ניתן היום, י"ח באלול התשפ"ב (14.9.2022).

ש ו פ ט ת

ש ו פ ט

ש ו פ ט